

Roman Marcinek

historyk
Narodowy Instytut Dziedzictwa
Oddział Terenowy w Krakowie

historian
National Institute of Cultural Heritage
Regional Office in Krakow

Rezydencja Dzięki. Krajobraz dyskretny

Dzięki residence. A discreet landscape

Abstrakt

Pałac Dzięki w Wiązownicy-Kolonii należy do tych dzieł architektury, na które zwykle nie zwraca się szczególniejszej uwagi. Ukryty w dolinie rzeki Kacanki, XIX-wieczny pałacyk jest podniszczony i tak wpasowany w krajobraz, że łatwo go przeoczyć. Zatarło się również jego dawne, parkowo-ogrodowe otoczenie, które zrealizowano, kiedy postanowił tu osiąść carski urzędnik Wasilij W. Pogodin. Donatariuszy Mikołaja I historiografia ocenia surowo, ale dla Wiązownicy przybycie nowego właściciela było cywilizacyjnym przełomem. Historia jego córki i zięcia to glosa do tzw. opolaczenia – zjawiska wsiąkania rdzennych Rosjan w polskie otoczenie. W artykule podjęto próbę identyfikacji historycznych granic założenia.

Słowa kluczowe: pałac, krajobraz kulturowy, ochrona zabytków, parki i ogrody, architektura XIX wieku

Abstract

The Dzięki Palace in Wiązownica-Kolonia is one of those works of architecture which are not usually given any special attention. Hidden in the valley of the Kacanka River, the 19th century palace is now tattered and so well fitted into the landscape that it is easy to overlook it. Its former park and garden environment has also been blurred – this complex was established when a tsarist official Wasilij W. Pogodin decided to settle here. The donations of Nicholas I have been severely evaluated by historiography, but in the case of Wiązownica the arrival of the new owner was a civilization breakthrough. The story of his daughter and son-in-law is an example of “Polonization” – a phenomenon of the infiltration of indigenous Russians into the Polish environment. The article attempts to determine the historical boundaries of the complex.

Keywords: palace, cultural landscape, preservation of historical monuments, parks and gardens, 19th century architecture

Dr Roman Marcinek – historyk, główny specjalista w Narodowym Instytucie Dziedzictwa OT w Krakowie, autor licznych publikacji dotyczących dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz wartości niematerialnych.

Roman Marcinek, PhD – historian, chief specialist at the National Institute of Cultural Heritage, Regional Office in Krakow; author of numerous publications on heritage, cultural landscape and intangible values.